

Anne Lerbæk Sørensen

Epidemiological and clinical studies on hand eczema in a population-based twin sample

Dansk resumé

Håndeksem er en hyppig sygdom med en betydelig risiko for kroniske symptomer samt arbejdsmæssige konsekvenser i form af sygemelding og jobskifte. Viden om risikofaktorer for udvikling af håndeksem er vigtig ved planlægningen af forebyggelsesmæssige tiltag. Formålet med denne afhandling var at undersøge, i hvilken grad genetiske og miljømæssige risikofaktorer for håndeksem uafhængigt af atopisk eksem har betydning for at udvikle håndeksem. Desuden at bestemme incidensraten af håndeksem i den voksne baggrundsbefolkning og undersøge faktorer, som influerer på incidensraten. Dernæst at undersøge kliniske karakteristika ved håndeksem og konsekvenser af håndeksem. Endelig at undersøge en mulig sammenhæng mellem filaggrin variant allelerne, R501X og 2282del4, og håndeksem eller kontaktallergi.

Afhandlingen indeholder resultater fra to separate, men beslægtede studier. Begge studier er opfølgende undersøgelser på et tvillingestudie om håndeksem fra 1996–99. Det første studie var en populationsbaseret spørgeskemaundersøgelse med deltagelse af 4128 tvillinger tilhørende fødselsårgangene 1953–1976, som tidligere havde deltaget i en spørgeskemaundersøgelse i 1996. Dernæst blev en mindre gruppe på 274 tvillinger, som havde håndeksem eller som havde en co-tvilling med håndeksem, undersøgt klinisk, interviewet og lappetestet. Sidstnævnte tvillinger havde alle deltaget i en lignende klinisk undersøgelse i 1997–98. Alle tvillinger var rekrutteret fra Det Danske Tvillingeregister.

Arveligheden ved håndeksem blev bestemt ved hjælp af et klassisk tvillingestudie med sammenligning af monozygote og dizygote tvillinger. Genetiske faktorer uafhængigt af atopisk eksem forklarede 41% af variansen i tilbøjeligheden til at udvikle håndeksem. Incidensen af håndeksem var 8.8 tilfælde per 1000 person-år. Monozygote tvillinger, som havde en co-tvilling med håndeksem, havde en dobbelt så høj risiko for at udvikle håndeksem sammenlignet med dizygote tvillinger, som havde en co-tvilling med håndeksem. Betydningen af genetiske faktorer for udviklingen af håndeksem blev således bekræftet. Kontaktallergi, atopisk eksem og vådt arbejde var associeret til en øget risiko for håndeksem.

I den kliniske undersøgelse fandtes, at henholdsvis 12.4% og 5.8% havde været sygemeldt eller havde skiftet job på grund af håndeksem. Flertallet (62.7%) havde været til læge mindst én gang på grund af håndeksem. Lav socio-økonomisk status og atopisk eksem var associeret med en øget risiko for sygemelding på grund af håndeksem. Efter ca. 8 års opfølgning havde 67.7% fortsat håndeksem. Lang varighed (> 10 år) ved starten af opfølgningsperioden var associeret med en øget risiko for vedvarende håndeksem. Frekvensen af kontaktallergi var henholdsvis 31.3% og 17.6% hos individer med og uden håndeksem. Der fandtes ingen association mellem filaggrin nul allelerne, R501X og 2282del4, og håndeksem eller kontaktallergi.

Vi fandt således, at genetiske faktorer uafhængige af atopisk eksem havde en moderat indflydelse på risikoen for at udvikle håndeksem. Yderligere karakterisering af forskellige fænotyper af håndeksem og undersøgelse af mulige associerede genetiske polymorfier er et interessant og nærliggende emne for fremtidige studier. Vi fandt desuden stor variation i sygdommens sværhedsgrad og konsekvenser, dog fandtes en tendens til langvarige symptomer. Forebyggelse har derfor stadig stor betydning.